

Σάββατο 27 Φλεβάρη 2021 - Κυριακή 28 Φλεβάρη 2021

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Σελίδα 11

ΕΝΘΕΤΗ ΕΚΔΟΣΗ: "ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ"

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19

«Κορονο-κρίση» ή η βαθύτερη οικονομική κρίση του καπιταλισμού μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο;

Σίγουρα κανείς δεν αμφισβητεί πως εξελίσσεται μια βαθύτατη οικονομική κρίση, στην Ελλάδα, στην ΕΕ, στις ΗΠΑ και τη διεθνή καπιταλιστική οικονομία γενικότερα¹. **Αυτό όμως που αμφισβητείται είναι η αιτία της.**

Ο κορονοϊός και η διαχείρισή του εμφανίζονται ως η τελική αιτία της τρέχουσας οικονομικής κρίσης απ' τα αστικά ΜΜΕ, αστικές αλλά και ομοιογενείς πολιτικές δυνάμεις. Αξίζει να σημειώσουμε πως η απόδοση μιας βαθιάς καπιταλιστικής κρίσης σε κάποιον παράγοντα που είναι σχεδόν «εξωτερικός» είναι, γενικά, συνηθισμένο φαινόμενο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρώτη μεγάλη μεταπολεμική κρίση του καπιταλισμού που αποδόθηκε στις τιμές του πετρελαίου και χαρακτηρίστηκε «πετρελαϊκή».

Η αποδοχή της θέσης αυτής δεν συνιστά απλά ένα γνωσιολογικό πρόβλημα, μια λειψή κατανόηση των νομοτελειών του καπιταλισμού και της φύσης τους. **Έχει πολιτική σημασία.** Πέραν του ότι μια τέτοια αντίληψη αθώνει τον καπιταλισμό ως αιτία δεινών, κρίσεων και πολέμων, η αποδοχή της θεωρίας της κορονο-κρίσης στρώνει το έδαφος για την αποδοχή της περιβόητης «επιστροφής στην κανονικότητα».

Αφού φταίει ο ιός, αρκεί η αντιμετώπισή του, με εμβόλια και με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο, για να «ανοίξουν» η κοινωνία και η οικονομία, **να επανέλθει η κανονική λειτουργία** και να διορθώσουμε την «κακή χρονιά». Σε τελευταία ανάλυση, η υπόσχεση μιας τάχα **συμμετοχικής καπιταλιστικής ανάπτυξης για όλους** είναι σχεδόν φυσική συνέχεια της θεώρησης της «κορονο-κρίσης».

Ποια είναι τελικά η αιτία της κρίσης;

Κανείς δεν αμφισβητεί πως τα μέτρα διαχείρισης της COVID που έλαβαν οι αστικές κυβερνήσεις στις περισσότερες χώρες του κόσμου είχαν σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομική ζωή.

Ομως, η COVID δεν μπορεί να εξηγήσει γιατί:

Το 2019, πριν από την εμφάνιση του ιού, **η οικονομία σε ΗΠΑ και ΕΕ βρισκόταν πρακτικά σε στασιμότητα και η Κίνα κατέγραφε ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.** Παράλληλα, με βάση τις προβλέψεις των διεθνών οργανισμών, η οικονομική κατάσταση θα παρέμενε περίπου ίδια και το 2020 σε ΗΠΑ, ΕΕ και Κίνα.

Η ελληνική καπιταλιστική οικονομία βρισκόταν, με βάση την τυπική μέτρηση του ΑΕΠ, **σε συρρίκνωση ήδη απ' το τελευταίο τρίμηνο το 2019**, ενώ η βιομηχανική παραγωγή για όλο το χρόνο εμφάνισε στοιχεία στασιμότητας, με μεγάλη ανισομετρία στους κλάδους.

Φαινόμενα **μαζικής υπερυσσώρευσης κεφαλαίου** διογκώνονταν τα τελευταία χρόνια πολύ πριν από την εμφάνιση του ιού. Τα αρνητικά επιτόκια των κεντρικών τραπεζών υποδηλώνουν γενικά πτώση του ποσοστού κέρδους, ο όγκος των δανεισμένων κεφαλαίων αυξανόταν σε πολύ μεγάλα επίπεδα, ολόκληροι κλάδοι (π.χ. αερομεταφορές) εμφάνιζαν στοιχεία μειωμένης κερδοφορίας.

Η ανάγκη **«ριζικού αναπροσανατολισμού» της ανάπτυξης**, δηλαδή η εξεύρεση **νέων πεδίων κερδοφορίας για το κεφάλαιο**, ήταν μόνιμη επωδός στις περισσότερες αστικές αναλύσεις την τελευταία δεκαετία.

Η κρίση ήταν δυσανάλογα μεγαλύτερη και είχε ριζικά διαφορετική πορεία απ' τις αρχικές προβλέψεις του ΟΟΣΑ για μια κορονο-κρίση που θα έφερνε μια απότομη βύθιση ακολουθούμενη από μια ταχεία ανάκαμψη (κρίση τύπου «V»).

Πολύ πριν από την εμφάνιση του κορονοϊού τα προβλήματα **διευρυμένης αναπαραγωγής του κεφαλαίου** διεθνώς διογκώνονταν, η διεθνής κρίση «προετοιμαζόταν», όπως έχει γίνει δεκάδες φορές στο παρελθόν, όπως θα συνεχίσει να γίνεται έως ότου απαλειφθεί η πραγματική της αιτία, ο ίδιος ο καπιταλισμός. Αλλωστε, εκεί βασίστηκαν και οι **προβλέψεις** του ΚΚΕ, τα προηγούμενα χρόνια, για **εκδήλωση νέας βαθιάς συγχρονισμένης οικονομικής κρίσης** στη διεθνή καπιταλιστική οικονομία, όσο και για τις **αρνητικές επιπτώσεις της εξωστρέφειας** της εγχώριας καπιταλιστικής οικονομίας στο βάθος της κρίσης στην Ελλάδα.

Σίγουρα, ο κορονοϊός επιτάχυνε την πορεία προς την εκδήλωση της κρίσης. Η παγκόσμια, συγχρονισμένη καπιταλιστική κρίση ήρθε ίσως νωρίτερα απ' το «αναμενόμενο», με μεγαλύτερη ένταση, ενώ και ο ιός και τα μέτρα διαχείρισής του έφεραν, ειδικά σε κλάδους, μεγαλύτερο βάθος. Ομως, ο ιός δεν είναι η αιτία. Είναι τελικά η αφορμή.

Η αντιλαϊκή διαχείριση της κρίσης απ' το κράτος

Copyright 2020 The Associated

Τα **μέτρα διαχείρισης της πανδημίας** βρέθηκαν στο επίκεντρο της αστικής πολιτικής την προηγούμενη χρονιά. Το αστικό κράτος, στην Ελλάδα και αλλού, προχώρησε σε μια σειρά μέτρων για την αντιμετώπιση της διασποράς του ιού. Σε επίπεδο οικονομίας, η κρίση τελικά οδήγησε την **κρατική διαχείριση** στην ΕΕ και στην Ελλάδα ειδικότερα **σε ένα πολύ περισσότερο επεκτατικό μείγμα, που περιλαμβάνει τόσο βραχυπρόθεσμες όσο και γενικότερες μεταρρυθμίσεις της οικονομίας**, με κεντρικό στόχο τη διασφάλιση της καπιταλιστικής ανταγωνιστικότητας το επόμενο διάστημα, μέσα απ' τον «οικονομικό μετασχηματισμό», με άξονα την **«πράσινη - ψηφιακή μετάβαση» και την εξωστρέφεια, σε υπηρεσίες και προϊόντα.**

Αξίζει εδώ να σημειώσουμε πως η επιμονή όχι μόνο της ΝΔ αλλά και του ΣΥΡΙΖΑ και γενικότερα του αστικού κόσμου, στην Ελλάδα, σε ΕΕ και ΗΠΑ, στην ανάγκη ενός «παραγωγικού μετασχηματισμού» με άξονα την «πράσινη - ψηφιακή μετάβαση» και την εξωστρέφεια ως απάντηση στην κρίση **είναι η καλύτερη απόδειξη πως δεν πρόκειται για «κορονο-κρίση» αλλά αντίθετα για οικονομική κρίση του καπιταλισμού.**

Η ομοφωνία όλων που επιμένουν στον μετασχηματισμό της οικονομίας **ως προϋπόθεση για την ανάπτυξη** αποδεικνύει πως αποδίδουν τελικά την κρίση σε χαρακτηριστικά της καπιταλιστικής ανάπτυξης επιδιώκοντας να τα αλλάξουν, με **κριτήριο να διασφαλίσουν την ανταγωνιστικότητα των μονοπωλίων και τη διευρυμένη αναπαραγωγή του κεφαλαίου.**

Αυτή είναι η **«κόκκινη κλωστή» που διαπερνά την αστική πολιτική**, είτε εξετάζουμε τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας, τα μέτρα διαχείρισης της κρίσης ή τα μέτρα για την **ανάπτυξη** της επόμενης περιόδου: **Η διασφάλιση της κερδοφορίας του κεφαλαίου.**

Τα **μέτρα διαχείρισης της πανδημίας** που αφήνουν στο απυρόβλητο τους χώρους δουλειάς, η καραντίνα που αφορά πρακτικά τον «ελεύθερο χρόνο» του εργάτη, το «ανοιγοκλείσιμο» της οικονομίας με κριτήριο την κερδοφορία του μεγάλου κεφαλαίου, η αποθέωση της ατομικής ευθύνης και η «προστασία» της ιδιωτικής Υγείας απ' την απαραίτητη άμεση επίταξη, που τελικά αφήνουν απροστάτευτο το λαό, είναι χαρακτηριστικές πλευρές του βαθιά ταξικού χαρακτήρα της πολιτικής της κυβέρνησης κατά της πανδημίας.

Τα **άμεσα επεκτατικά μέτρα** αντιμετώπισης των συνεπειών της οικονομικής κρίσης αφορούν ουσιαστικά πακτωλούς χρηματοδότησης για τους μεγάλους ομίλους, για παράδειγμα μέσα απ' την κρατική καταβολή των μισθών σε όσες επιχειρήσεις διακόπτουν τη λειτουργία τους, ενώ για τις μικρότερες επιχειρήσεις και τους αυτοαπασχολούμενους τα μέτρα είναι κυριολεκτικά σταγόνα στον ωκεανό του χαμένου τζίρου, της απώλειας μεριδίων αγοράς, του κλιμακούμενου ανταγωνισμού απ' τους μεγάλους ομίλους. Για τη μεγάλη πλειοψηφία των εργαζομένων, τα μέτρα συνίστανται σε ισχνά επιδόματα που δεν καλύπτουν τις ανάγκες. Κυρίως, όμως, οι εργαζόμενοι, τα λαϊκά στρώματα θα κληθούν να αποπληρώσουν τα σπασμένα της διαχείρισης της κρίσης, καθώς το κρατικό χρέος ήδη εκτινάσσεται πάνω απ' το 200% του ΑΕΠ προμηνύοντας αυξημένη φορολογία για το λαό το επόμενο διάστημα.

Αντίστοιχα, οι συνολικότερες μεταρρυθμίσεις αναδεικνύουν μια κανονικότητα της επόμενης μέρας μετά τον κορονοϊό που θα βρει τους **εργαζόμενους σε επιδείνωση.** Η **«πράσινη μετάβαση»** θα πληρωθεί απ' τους εργαζόμενους με πανάκριβο ηλεκτρικό ρεύμα, υποχρεωτικές αναβαθμίσεις στα σπίτια, πανάκριβα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και κατεστραμμένα βουνά και λίμνες απ' τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις Ενέργειας.

Ο **ψηφιακός μετασχηματισμός** χρησιμοποιείται ήδη για να αυξηθεί δραστικά η εντατικοποίηση της εργασίας, με εκτεταμένες απολύσεις στο Δημόσιο και την καθιέρωση της τηλεργασίας ως νέας εργασιακής νόρμας, ενώ το φακέλωμα και η καταστολή μετατρέπουν τις ζωές του λαού σε μια «ψηφιακή φυλακή» με στόχο την κατάπιξη κάθε ριζοσπαστικής φωνής.

Η **εξωστρέφεια** της επόμενης μέρας σημαίνει λιγότερη εγχώρια κατανάλωση όλων όσα εξάγονται, ενώ η αύξηση των επενδύσεων δεν μπορεί να γίνει παρά με μείωση του μεριδίου των μισθών.

Η **κανονικότητα της ανάπτυξης μεταφράζεται** σε φθινή εργατική δύναμη, επενδύσεις σε βάρος του λαού στην «πράσινη» οικονομία, «ελαστικές» εργασιακές σχέσεις και γενικευμένη ψηφιακή καταστολή. Κερδισμένοι απ' αυτήν την πολιτική οι μεγάλοι όμιλοι, που με τα νέα επενδυτικά πεδία, τις «ελαστικές» εργασιακές σχέσεις, τις κρατικές επιδοτήσεις θα πολλαπλασιάσουν τα κέρδη τους.

Η «κόκκινη κλωστή» δεν είναι απλά ότι όλα τα μέτρα έχουν ταξικό πρόσημο. Στην πραγματικότητα, **η αστική πολιτική στο σύνολό της είναι ενιαία και υπηρετεί, στον πυρήνα της, τον ίδιο στόχο:** Τη διαχείριση της κρίσης προς όφελος του κεφαλαίου με τη διαμόρφωση όρων και προϋποθέσεων για διευρυμένη αναπαραγωγή του κεφαλαίου την επόμενη μέρα.

Ετσι, τα **μέτρα διαχείρισης της πανδημίας αντικειμενικά επιτάχυναν τον ψηφιακό μετασχηματισμό**, ενώ επέδρασαν και στην πορεία συγκέντρωσης της οικονομίας σε λιγότερα χέρια, προς όφελος των ομίλων. Παράλληλα, το επεκτατικό δημοσιονομικό πακέτο δεν είναι φιλολαϊκό. Η μερίδα του λέοντος των επιδοτήσεων αφορά το μεγάλο κεφάλαιο, δένεται με τους στρατηγικούς κλαδικούς στόχους της αστικής τάξης, ενώ τελικά θα βαρύνει τους εργαζόμενους που θα κληθούν να πληρώσουν τα σπασμένα.

Η στρατηγική σύμπλευση ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ

Ο χαρακτήρας των μέτρων διαχείρισης ως μέτρων απαραίτητων για τη διασφάλιση της καπιταλιστικής ανταγωνιστικότητας τελικά εξηγεί και τη **στρατηγική σύμπλευση ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ σε όλα τα βασικά ζητήματα.** Το τάχα νέο «παραγωγικό μοντέλο» του ΣΥΡΙΖΑ **υπηρετεί πλήρως τους αναπτυξιακούς άξονες της αστικής τάξης.** ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ κάνουν λόγο για τουρισμό υψηλής ποιότητας, «αναπτυξιακές» επιδοτήσεις στους ομίλους για να ενισχυθεί η παραγωγή και «πράσινη - ψηφιακή μετάβαση» με περισσότερη και πανάκριβη για το λαό Ενέργεια απ' τις ΑΠΕ, με άξονα και τις αντίστοιχες κατευθύνσεις της ΕΕ, ενώ στον τομέα της **εργασίας** ο ΣΥΡΙΖΑ φθάνει μόνο σε ορισμένες βαρύγδουπες διατυπώσεις για «σταθερή και καλά αμειβόμενη εργασία», στερούμενες οποιουδήποτε περιεχομένου.

Ο ΣΥΡΙΖΑ προσπαθεί να διαχωριστεί απ' τη ΝΔ, επιχειρώντας να εμφανιστεί ως αποτελεσματικότερος διαχειριστής της επεκτατικής πολιτικής, που μάλιστα θα επιβάλει ένα ακόμα μεγαλύτερο επεκτατικό πακέτο. Η αλήθεια όμως είναι πως το **περισσότερο κράτος δεν μπορεί να ματαιώσει την εκδήλωση της κρίσης του καπιταλισμού, και σίγουρα δεν μπορεί να κάνει «φιλολαϊκό» τον καπιταλισμό.**

Το κράτος, στον καπιταλισμό, είναι κράτος του κεφαλαίου και το ισχυρό κράτος, ισχυρό κράτος του κεφαλαίου. **Η ενίσχυση του αστικού κράτους όχι μόνο δεν αντιστρατεύεται τον καπιταλισμό αλλά υπηρετεί τις ανάγκες της καπιταλιστικής ανάπτυξης σε περίοδο απροθυμίας ιδιωτικών επενδύσεων.** Γι' αυτό άλλωστε σήμερα και η ΝΔ δεν διστάζει να ενισχύσει την κρατική παρέμβαση με στόχο να επιταχύνει τις μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση που επιδιώκει το κεφάλαιο.

Στην οργάνωση της αντεπίθεσης η μοναδική λύση

Η πείρα απ' την εκδήλωση της νέας κρίσης αποδεικνύει πως ο καπιταλισμός δεν μπορεί να γιατρευτεί απ' τις αντιθέσεις του, και παράλληλα δείχνει πως η **κρατική πολιτική είναι ενιαία και έχει ως στόχο τη διασφάλιση της κερδοφορίας του κεφαλαίου**, που όχι απλά είναι ασύμβατη με την ουσιαστική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, αλλά αντίθετα απαιτεί συνεχείς θυσίες, σχετική εξαθλίωση των εργαζομένων στην ανάπτυξη και απόλυτη εξαθλίωση στη φάση της κρίσης.

Παράλληλα, η ανάγκη του κεφαλαίου για τα μέτρα αυτά και η στρατηγική σύγκλιση ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ αποδεικνύουν **πως η αστική διαχείριση του καπιταλισμού, με οποιοδήποτε χρώμα, θα έχει πάντα αντιδραστικό χαρακτήρα και αντιλαϊκό αποτέλεσμα.** Η κυβερνητική εναλλαγή με στόχο ένα άλλο μείγμα διαχείρισης του καπιταλισμού το μόνο που μπορεί να φέρει είναι αλλαγή στον τρόπο σφαγής των δικαιωμάτων του λαού. Γι' αυτό σήμερα είναι επιτακτική ανάγκη η ολοκληρωμένη παρέμβασή μας **να φωτίζει τον πραγματικό αντίπαλο των εργαζομένων: Την καπιταλιστική κερδοφορία, την αστική διαχείριση σε κάθε μορφή της, την αστική εξουσία, το ΝΑΤΟ και την ΕΕ, που στηρίζουν αυτήν την εξουσία.**

Παραπομπή:

1. Στην ΚΟΜΕΠ 4-5/2020 υπάρχει αναλυτικό αφιέρωμα για την κρίση στη διεθνή και την εγχώρια οικονομία

Γρηγόρης Λιονής

Μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ και υπεύθυνος του Τμήματος Οικονομίας της ΚΕ

